

'מועדים כהלכתם'

**פסקי הלכות לחג השבועות
ויום טוב שחל במוצ"ש**

הודפס לזיכוי הרבים

עורך: הרב דוד אטדגי שליט"א, שכונת קטמון ירושלים ת"ו.

בס"ד מועדים כהלכתם

פסקי הלכות לחג השבועות יום טוב שחל במוצ"ש

הודפס לזיכוי הרבנים

עורך: הרב דוד אטדגי שליט"א, שכונת קטמון ירושלים ת"ן

תזכורות קודם השבת

- א. יש להכין מראש נרות לשבת וליו"ט, והמדליקים בפתיל צף טוב שיכינו את הפתילות לפני שבת, ואם לא הכינו מערב יו"ט, מותר להכניס את הפתילה לתוך השעם ביו"ט, ובתנאי שהחור קיים ולא יו"ט. חוט שני ח"ב עמ' רלא, וכ' שאם אין חור כבר אסור. מור"ב ס' ילקוטי יו"ט עמ' תקו).
- ב. עצה טובה, להכין ביום שישי את כל התבשילים של החג, כך שבצאת השבת רק יחממו את התבשילים בדרכים המותרות.
- ג. יש להדליק בערב שבת נר שיידלק לפחות 26 שעות עד לצאת השבת וכניסת החג, לצורך הדלקת נר ההכרלה ובישולי החג. (ניתן להוסיף שמן זית מערב שבת לנר, ובכך האריך זמן הדלקתו). כמו כן רצוי לדאוג לפתילה ארוכה או נר שעווה קטן שיוכל לחברו עם הנר הדולק על מנת שיהיה הנר כאבוקה לברכת מאורי האש.
- ד. יש להכין מערב שבת, מפות שולחן חתוכות לפי הצורך, וכן שקיות אשפה חתוכות, ונייר חתוך, למשך השבת והחג.
- ה. מנהג שטיחת העשבים בבתים ובתי הכנסת - השנה שחל החג במוצאי שבת, עדיף לטווח את העשבים מערב שבת, ואם חשב עליהם קודם השבת אינם מוקצה ויכול לטווח אף ביו"ט, ומ"מ לא ישטחם בשבת משום מכין משבת ליו"ט. (כ"כ הא"ר ס' תצד ס"ק יב, שו"ע הר"ז ס' תצד, יד. וכ"כ ערוה"ש ס' תצד ס"ו).

יום שבת

- ו. סעודה שלישית - יש לקיימה קודם זמן מנחה קטנה (שעה: 16:47), כדי שיאכל בליל יום טוב לתאבון. ואם רוצה לאכול סעודה שלישית אחר זמן זה, יכול לאכול אחר כך, אך לא יאכל יותר משיעור כביצה פת, ויותר ממה שרגיל לאכול בימות החול. (רמ"א ר"ס תקכט, ומשנ"ב שם ס"ק ח. חזו"ע יום טוב עמ' צא).
- ז. תפילת מנחה - יש להשתדל להתפלל מנחה קודם סעודה שלישית, משום שלדעת הוזה"ק והמקובלים, אין לאכול סעודה שלישית קודם תפילת מנחה (משנ"ב ס' תקכט ס"ק ח. כה"ח ס"ק טז).

זהירות איסור הכנה משבת ליום טוב

- ח. איסור הכנה משבת ליום טוב והטעם - אין להכין בשבת זו שום דבר ליום טוב שחל במוצאי השבת. וכגון: סידור השולחן והכלים וכיו"ב, משום איסור הכנה מקדושה חמורה של שבת לקדושה קלה של יום טוב (מהרי"ל הובא במג"א ס' תרס"ז ס"ק ג. משנ"ב ס"ק ה).
- ט. שינה בשבת לצורך הלימוד בליל שבועות - י"א שאין לומר בפיו במהלך השבת שהולך לישון לצורך ליל שבועות, שהריהו כמכין משבת לחול. וי"א שיכול לומר כן משום שהוא צורך מצווה (עיין מג"א ס' רצ. ומקורו מספר חסידים ס' רסו. שיש בזה איסור הכנה. והאורל"צ ח"ג פ"ח עמ' קצה כתב להתיר כמשנ"ת). והמחמיר תע"ב.
- י. לבישת בגדי יום טוב לקראת החג - אם יש לו בגדים מיוחדים לחג לא ילבש את בגדי החג ביום שבת סמוך לשקיעה משום שנראה כמכין משבת ליום טוב, ולכן ילבשם מבעוד יום או אחר צאת הכוכבים (כה"ח ס' תקכט ס"ק כג. וע"ע שולחן שלמה ח"ב עמ' קי). וטוב שיכווין כשלוש הבגדים מבע"י לכבוד שבת.

א. הכנת הספר תורה, ומחזורים - גבאי בית כנסת, אין להם

לגלול את הספר תורה בשבת ולהכינו לחג השבועות, שהרי הוא מכין משבת ליו"ט, אלא אם כן קורא בו כמה פסוקים אחר שגלל את הספר (משנ"ב ס' תרס"ז ס"ק ה. והרב ערוה"ש שם ס"ב הביא פתרון זה להיתיר). וכן אין להוציא מחזורים לחג קודם צאת הכוכבים. ומי שרוצה ליקח מביתו את המחזור של החג לבית הכנסת, יכול לעשות כן, ובתנאי שיקרא ממנו קודם צאת השבת (מגילת רות, אזהרות, וכד').

ב. הפשרת בשר קפוא בשבת - הרוצה להפשיר בשר קפוא בשבת,

כדי שיפשיר עד מוצאי שבת וכניסת יום טוב, ויוכל לבשלו, אם הבשר יפשיר לפני צאת השבת מותר להוציאו, ואם לא יפשיר אין לטלטלו (עי' חזו"ע שבת ח"ב עמ' תמו. ובח"ג עמ' ט, ומנוח"א ח"א עמ' רפ. ועיין בס' כי בא מועד יו"ט עמ' מב).

ג. הזמן המותר בהכנה ליום טוב - אסור להתחיל בהכנות משבת

ליום טוב, אף במלאכות המותרות בשבת, כגון, סידור השולחן וכדו'. אך משעת צאת הכוכבים, מותר לסדר ולהכין השולחן ושאר הדברים לצורך יום טוב. ואם יש צורך גדול להקדים את ההכנות, ניתן להתחיל כבר משקיעת החמה, אך בשום פנים אין לעשות מלאכה האסורה בשבת קודם זמן צאת שבת. (חזו"ע פסח עמ' רסח. וע"ע בספר הליכות עולם ח"א). ולגבי מלאכות האסורות בשבת ומותרות ביו"ט, כגון בישול אפיה וכדו', אין לעשותם אלא רק לאחר צאת השבת המופיע בלוחות. והנהגים בשאר השנה כשיטת ר"ת (וכן ראוי לכל ירא ה' לנהוג) יש להם להמתין עד זמן זה.

ד. טבילה בשבת לכבוד החג - מותר לטבול בשבת אהה"צ

לצורך החג, ואינו נחשב כמכין משבת ליו"ט (עיין שולחן שלמה ס' רצ ס"א, שכתב להתיר משום דבשבת נתווספה בו קדושה ע"י הטבילה. ועיין בשו"ת קנה בושם ח"ב ס' כב - כג ובספר אורחות רבינו ח"ב עמ' צח, שכתבו לאסור).

טו. התחלת בישולים ושאר מלאכות המותרות ביו"ט - אין

להתחיל במלאכות האסורות בשבת ומותרות ביו"ט כגון בישול אפיה וכדו' רק לאחר צאת השבת המופיע בלוחות. והנהגים בשאר השנה כשיטת ר"ת יש להם להמתין עד זמן זה. וכן ראוי לכל אדם בכיתו לנהוג. ואומנם מלאכות דרבנן, כהכנת השולחן, חימום אוכל על הפלאטה (אוכל יבש ומבושל), יכולים להתחיל כבר אחר צאת הכוכבים.

תפילת ערבית של ליל שבועות

טז. זמן תפילת ערבית - עדיף בתפילה זו שלא להקדימה קודם

צאת הכוכבים, משום שהקידוש יש לעשותו רק אחר צאת הכוכבים משום תמימות כדלהלן (עיין שו"ת יחוה דעת ח"ו ס' ל. וחזו"ע יו"ט עמ' דש. ולגבי תפילת ערבית הנסיון מורה ששמת התפילה רק מביאה לידי כמה בעיות של הכנה, ואיסורי שבת. ולכן עדיף שבזמן זה יתכנסו בבית הכנסת לשמוע דבר ה').

יז. אמירת 'ותודיענו' בתפילה - במוצאי שבת שהוא ליל יום

טוב אומרים 'ותודיענו' בתפילה. ואם שכח ונזכר אחר כך באמצע הברכה, חוזר ואומר ותודיענו. ואם חתם ברוך אתה ה', אפילו נזכר לפני 'מקדש ישראל והזמנים', אינו חוזר. כיוון שיכול להבדיל אחר כך על הכוס (עיין חזו"ע פסח עמ' רסח, בהערות).

זכות זיכוי הרבנים סוקדשת לנדבים הקריתם להצלחה ברו"ג:

ר' אליהו בן דינה הייז, משפחת משה הייז, ציון בן אסתר הייז. ולדוע של קיימא בקרוב, להילה בת מרים הייז.

למשתתפות בזיכוי הרבנים בתרומה חד פעמית ניתן לצור קטר בפל: 054-843-7476

לקבלת גיליון טבועי/להערות/הארות, ניתן לטלוח למערכת עלון 'לקח טוב' - alonlekachtov@gmail.com

הדלקת נרות יום טוב

יח. הדלקת נרות יום טוב וברכתם- אחר צאת השבת תדליק האשה נרות יום טוב, ותברך קודם ההדלקה 'ברוך אתה וכו' להדליק נר של יום טוב'. וטוב לאחר את ההדלקה עד שיחזור הבעל מבית הכנסת לחשוש לשיטת ר"ת בצאת השבת (ש"ת יהווה דעת חלק א סי' כז. חזו"ע עמ' סא. ילקוט יוסף מועדים סי' תקיד).

יט. ברכת שהחיינו - לא תברך שהחיינו בשעת הדלקת הנרות, אלא תשמע את הברכה בשעת הקידוש ותצא יד"ח. ואם היא מהנוהגות כן ואינה רוצה לשנות מנהגה, תברך שהחיינו רק אחר שהדליקו נר אחד ולא קודם מחשש הפסק (חזו"ע יו"ט עמ' שו. ילקו"י שם). ומכל מקום אם ברכה בשעת הדלקת הנרות, לא יענו אמן בשעת הברכה בקידוש, משום שכבר יצאה יד"ח ברכה זו. וענייתן נחשבת להפסק.

כ. נשים באמירת 'ברוך המבדיל' קודם ההדלקה - אשה שלא התפללה ערבית, או שהתפללה ושכחה לומר 'ותודיענו' בתפילה, קודם שתדליק את נרות יום טוב תאמר ללא שם ומלכות, 'ברוך המבדיל בין קודש לקודש', ולאחר מכן ידליקו את הנרות. וה"ה לאיש. (חזו"ע פסח עמ' רסח. וכ"כ בשו"ת אורל"צ ח"ב הי"א, לחשוש לשיטת הר"ף שצריך לאמר ברוך המבדיל וכו'. והמנהג בכל תפוצות ישראל להדליק קודם ולא לחשוש. ולכן טוב שתאמר ברוך המבדיל בין קודש לקודש).

הבדלה וקידוש וסעודת ליל החג

כא. סדר הקדוש וההבדלה - בקידוש של ליל החג הסדר הוא יקנה"ז, והוא יין- ברכת בורא פה"ג. קידוש- מקדש ישראל והזמנים. נר- בורא מאורי האש. הבדלה- המבדיל בין קודש לקודש. זמן- ברכת שהחיינו. ואין מברכים על הבשמים בלילה זה (חזו"ע פסח עמ' רעא. וחזו"ע שבת ח"ב עמ' תכ).

כב. דין אבוקה - בברכת מאורי האש צריך למצוה מן המובחר נר אבוקה שיש לו ב' פתילות.

כג. חשש כיבוי והבערה בהצמדת נר נוסף - יכול לקחת פתילה ארוכה או גפרור ולחברו עם הנר הקיים. ואין חשש כיבוי והבערה בפעולה זו (יכול לקרב ב' נרות ואין בהפרדה גרם כיבוי. כ"כ בשו"ת אג"מ אור"ח ח"ה סי' כז. וכן דעת הגריש"א בספר יו"ט שני כהלכתו מהר' תשכח פ"א הערה סז- סח. ודעת הגרש"א שם לאסור. וע"ע בספר כי בא מועד יו"ט עמ' פו, אם יש בזה משום הבערה). ומ"מ לא יצמיד את נרות השעווה אחד לשני וידבקם משום ממרח (שו"ת אורל"צ ח"ג עמ' קפט).

כד. נשים בשתיית היין - נשים יכולות לשתות מהיין בליל החג אף שעשו עליו אף הבדלה. ואין לחשוש לזה כלל (קובץ מבית לוי ח"ב עמ' נא).

כה. הדבקות הנר בפמוט או מגש כסף ביום טוב - אסור לחמם באור נר שעווה להדביקו בפמוט או במגש משום ממרח (מג"א סי' תקיד ס"ק ו. חזו"ע יו"ט עמ' סא).

כו. אכילת פת בחג - חובה לאכול פת כשיעור בלילה וביום בחג (שו"ע סימן תקכט ס"א. ועיין משנ"ב סק"ט. וכה"ח סקכ"א).

כז. אמירת יעלה ויבוא והדין אם שכח - מי ששכח לומר יעלה ויבוא בברכת המזון ביום טוב, אם נזכר מיד כשאמר ברוך אתה ה', לפני שיחתום בונה ירושלים, יסיים למדני חוקיק. ויחזור לומר יעלה ויבוא. ואם נזכר לאחר שסיים בונה ירושלים, יאמר שם ברכת 'אשר נתן שבתות למנוחה'. ואם נזכר לאחר שהתחיל ברכת הטוב והמטיב ואמר ברוך אתה ה' ימשיך ברכת אשר נתן וכו'. ואם המשיך ברכת הטוב והמטיב אינו חוזר (עיין חזו"ע יו"ט עמ' שז).

תיקון ליל שבועות

כח. מעלת תיקון ליל שבועות ושכרו - רבותינו הפליגו מאוד, במעלת הנעורים והלומדים בלילה קדוש זה. שנרשמים למעלה בספר הזיכרונות והקב"ה מברך אותם בכמה וכמה ברכות מהעולם העליון (וזה"ק בהקדמה ח"א). וזה תיקון עבור שישראל נרדמו בליל קבלת התורה והוצרך הקב"ה להעירם. ואמר האר"י הקדוש (שעה"כ להאר"י ז"ל ענין חג שבועות דף פט), כי מי שלא ישן בלילה הזאת כלל, ולא יפסיק בשיחה בטילה, ומה שצריך לדבר ידבר בלשון הקודש, מובטח לו שישלים שנתו, ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא, ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם תלויה בענין זה. והגר"ח פלאג"י כתב (מועד לכל חי, חודש סיוון), והעושה כן זוכה לבנים וב"ב ת"ח ועושה תיקון לשכינה ומתקן פגם העיניים.

כט. סדר התיקון - נכון ללמוד עם הציבור התיקון שנדפס בספר קריאי מועד, שנתקן על פי המקובלים. ומי שחשקה נפשו לעסוק בש"ס ופוסקים אין למחות בידו כי יש לו על מה שיסמוך (חזו"ע עמ' ש').

ל. עישון במהלך התיקון - ראוי שלא לעשן סיגריות וכד', באמצע סדר התיקון. ולמי שקשה לו בלא זה יכול להקל (הרב טור ברקת, והובא בס' כי בא מועד עמ' סד).

לא. קריאת שמע קודם חצות - בליל שבועות יש לקרוא קריאת שמע שעל המיטה לפני חצות, ולא יאמר ברכת המפיל (אורל"צ ח"ג פי"ח הי"א).

לב. נשים בתיקון ליל שבועות - על פי הקבלה, הנשים לא תעשנה את תיקון ליל שבועות ולא תקראנה במקראות בלילה זה. ואם תרצה יכולה ללמוד משניות וכיו"ב (רב פעלים ח"א סוד ישרים סי' ט).

לג. ברכת המשקאות במהלך התיקון - העוסקים בתורה במהלך הלילה, ושותים מידי פעם בפעם תה או קפה, אפילו שהו בין שתיה לשתיה יותר משעה ומחצה, אינם צריכים לחזור ולברך על כל כוס וכוס. אלא די בברכה אחת בתחילת הלילה. ואם יצא מחוץ לפתח בית הכנסת באופן שנחשב להפסק, חוזר ומברך (חזו"ע יו"ט עמ' שיא).

לד. טבילה באשמורת הבוקר - עניין גדול לטבול קודם עלות השחר, לקבל תוספת קדושה. ובכתבי האר"י ז"ל הפליגו מאוד בגודל התיקון בזה בעולמות העליונים (שעה"כ דף פט ע"א. יסוד ושורש העבודה).

לה. ברכת נטילת ידיים וזמן ברכות השחר - הניעור כל הלילה, יברך ברכות השחר בעלות השחר. ואומנם ברכת על נטילת ידיים, יברך בלי שם ומלכות. ומי שנרדם בהלך הלילה אפילו שנת עראי, י"א שיגע במקומות המטונפים, ויטול ידיו בברכה. וי"א שגם בזה לא יועיל לחייבו בברכה, ואינו מברך. וכן הלכה (עיין בא"ח פ' וזאת הברכה ס"ג. ושו"ת אורל"צ ח"ג פי"ח סי"א. וע"ע למרן החזו"ע יו"ט עמ' שיב. ומור"ד הראשל"צ בילוק"י סי' ד' ס"ח, העלה שלא לברך בכל גוונא. וע"ע הלכ"ב סי' ד).

לו. איסור אכילה מעלות השחר - אסור לאכול ולשתות מעלות השחר. ולשתות מים מותר, וכן לשתות תה וקפה אם הוא לצורך התפילה מותר (שו"ע סי' פט ס"א. והאחרונים שם).

לז. איסור לישון סמוך לעלות השחר - אסור ללכת לישון חצי שעה קודם עלות השחר. ואם מעמיד שומר שיעירנו מותר. ואם אין עימו שומר, יכווין שעון מעורר מכני שיקיצנו, ודי בזה (עיין שו"ת בנין עולם ח"א ס"א. וסידור הגר"א הל' תפילה. ולקט הקמח סי' פט ס"ו. ועוד. ועיין שבות יצחק ח"ב עמ' רפז שחידש שאין לסמוך על שעון מעורר שמא יכבה אותו. וע"ע בספר אשי ישראל הל' תפילה עמ' קצז). ואם מרגיש שאינו

לח. יכול להתפלל כך כלל. יקרא בעמוד השחר קריאת שמע וילך לישון.

לט. קריאת התיקון ביום- מי שלא הספיק לקרוא התיקון בליל שבועות טוב שישלימנו ביום (נט"ג עמ' קכא).

מנהגי וסגולות חג השבועות

מ. לחדש חידושי תורה- ישתדל כל אחד לחדש חידושי תורה ביום זה, וגם אם אין ביכולתו לחדש, ישתדל לידע דבר שלא ידע עליו קודם (כף אחת ס' כב- ח. כה"ח אות לה).

מא. מאכלי חלב- נהגו לאכול מאכלי חלב בחג השבועות מפני כמה טעמים. ומ"מ יוצאים בזה אף באכילת גלידה וכד'. ויש להקפיד אחר אכילת חלב אם רוצה לאכול בשר שיעשה שישטוף וידיח את פיו היטב שלא ישארו שאריות חלב. (עיין חזו"ע עמ' שיח. וברמ"א משמע שיש עניין בתבשיל. וע"ע אורל"צ עמ' קצו כתב שסגי באכילת גלידה).

מב. קריאת מגילת רות בחג השבועות- נהגו לקרוא מגילת רות בחג השבועות, משום שכיום זה נולד דוד שהרי נפטר בעצרת והקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים. (סוטה יג). והספרדים לא יברכו על קריאה זו. (כמש"כ מרן בב"י סימן תקנט, וכ"כ הברכ"י תצד ס"ק יא. בשם שמהלח חרשה. וכ"כ חזו"ע יו"ט עמ' שכא).

מג. סגולה לרפואה בשעת קריאת עשרת הדברות- סגולה נפלאה בשעת קריאת עשרת הדברות לכוון לרפואה על כל מה שצריך, וכמו שבשעת מתן תורה כל החולים נתרפאו. (עי' ליקוטי מוהר"ן ח"א רסז שהוא מסוגל לרפואת הריאה, ולקבל חיות מחדש. וכך מטו משמיה דהגרי"ש אלישיב).

מקצת דיני יום טוב

מד. שימוש בשעון שבת- תנור אפיה חשמלי, וכן מיקסר חשמלי שרוצה להשתמש בהם במהלך החג, אף שאסור להפעילם בחג

עצמו, מכל מקום יכול לכוון שעון שבת קודם השבת והחג, שיפעיל אותם במהלך החג, ויכווין בשעון שבת קודם החג, זמן שבו חפץ לכבות את המכשירים הנ"ל. (חזו"ע יו"ט עמ' עב, ועמ' נה).

מה. חיבור וניתוק שעון שבת בחג- אסור לחבר שעון שבת למתג החשמל או לחילופין לנתקו ממתג החשמל, אף אם השעון שבת במצב של 'כיבוי' והנורת חיווי כבויה, מכל מקום אסור לעשות כן, משום שהמנגנון הפנימי ממשיך לעבוד ועל ידי כך יוצר פעולה חשמלית, וכיום כל השעוני שבת המצויים פועלים בצורה זו. ויש לפרסם דבר זה לרבים.

מו. כיבוי האש בכיריים ע"י ניתוק ה'טרמוקפל'- יש כיום תנורים חדשים המצוידים בחיישן בטיחותי המונע דליפת גז כאשר יש ירידה של חום ועל כן במקרה שנכבית האש החיישן חש ירידת חום ומיד סוגר ברז הגז למנוע את דליפתו, ועל כן יש שרצו לומר שמותר להכניס ביו"ט כפית בין החיישן לאש, ועל ידי כך האש נכבית אחר כמה שניות, והרי זה חשיב גרמא בכיבוי. ומ"מ יש לבדוק קודם החג שהאש לא נכבית מיד שא"כ דבר זה אסור. ומ"מ יש להעדיף את שימוש שעון ה'חאגז' שהוא עדיף.

מז. גלגול סיגריות-המדבקים את דפי הסיגריה ע"י לחות הפה, לכתחילה יש לדבקים קודם השבת ויום טוב, משום שהדבקה זו נעשית לזמן ארוך ולא יתפרדו (בנושא זה דנו גדולי האחרונים בדורות הקודמים, ע"י שו"ת האלהף לך שלמה או"ח סי' שלח, ובשו"ת רב פעלים ח"ב או"ח סי' נט, ועוד. אומנם בזמנינו ההדבקה נעשית לעולם ואינה נפתחת, ויש לרזן מצד מפיג טעמו מיום האתמול, ואכמ"ל. וע"ע למור"ר ילקוטי יו"ט עמ' שפה מש"כ בזה).

מח. רחיצה ביו"ט- מותר לרחוץ ביום טוב באמבטיה שבביתו במים חמים שהוחמו ע"י הדוד שמש, וכן במים שהוחמו ע"י שעון שבת יש להתיר ביום טוב, ומותר לטבול במקווה בחמין, אך באמבטיה שקודם הטבילה יש לאסור בחמין (כ"כ מרן החזו"ע יו"ט עמ' מא, וע"ע חזו"ע שבת ח"ו עמ' פז, וע"ע ילקוטי יו"ט עמ' שעא).